

NARODNOSTNO-JEZIKOVNA PRIZADEVANJA TISTI SLOVENCEV, KI SO
POMEMBNO PRISPEVALI K OBLIKOVANJU, OHRANJANJU IN
RAZVIJANJU SLOV. KNJIŽ. JEZIKA OD 18. STOL. DO DANES

- Na začetku 18. stol.: zaradi zelo majhnega števila knjig v uporabi, jezik in pravopis na Slovenskem zelo neenotna, ogromno pokrajinskih razlik
- V 2. polovici 18. stol.:
  - prvi obrisi stanovitejšega vseslovenskega knjiž. jezika - zasluge: Marko Pohlin, začetnik razsvetljenstva na Slovenskem (pomembno predvsem njegovo razmišljanje o slovenstvu in potrebe po znanju slovenščine). Začetek razvijanja slov. književnosti, ustanovljeni stolici slov. jezika v Lj. in Gradcu, najboljši jezik - Valentin Vodnik.
  - Na prehodu iz 18. v 19. stol.: knjiž. jezik se ustalil v pisavi, oblikoslovju, besedišču (Jernej Kopitar s slovnico v nemščini, Vodnik s slovnico v slov.)
  - Razsvetljenci za jezik naredili ogromno, razvili umetniški, publicistični jezik, jezik za poučevanje
- V času romantike 2 problema: glede črkopisa in položaja slovenščine v družbi → spor med Kopitarjem in Prešernom, Čopom:
  - »črkarska pravda« (prej bohoričica, nato metelčica in danjčica, razreši se z gajico)
  - Kopitar: »slovenščina namenjena preprostim ljudem, za izobražence nemščina« / Prešeren: »slovenščina povsod, tudi v znanosti in umetnosti«
- V 2. polovici 19. stol.:
  - Nadaljevanje prizadevanj za ustalitev knjiž. pisnega jezika
  - veliko opravljeno glede poenotenja govorne podobe knjiž. jezika - problemi zaradi narečne razdrobljenosti, l-kanje (Govori, kot je zapisano!)
  - jezikovne zablode: umetno slovanjenje zaradi strahu pred vplivom nemščine, panonska teorija, da je slovenščina neposredna naslednica stare cerkvene slovanščine, »koseskovanje« (krajšanje, daljšanje, spreminjanje besed po pesniškem ritmu, npr.: plam namesto plamen)
- 20. stol.:
  - Po razpadu A-O in združitvi v Kraljevino SHS Slovenci pričakovali veliko, a zaradi mlačnosti in pretirane ponižnosti položaj slovenščine ni bil po pričakovanjih - srbohrvaščina v vojski, skupščini, državnih uradih
  - Ideja »jugoslovenstva«: Slovenci, Hrvati, Srbi le plemena istega naroda, zato naj se tudi jezikovno in kulturno združijo - temu močno nasprotoval Cankar (govor Očiščenje in pomlajenje)
  - V 2.sv.v. okupatorji razdelili slovensko ozemlje (Nemci, Italijani, Madžari), hoteli uničiti narodno zavest Slovencev s prepovedje rabe slovenščine - nasprotuje OF
  - Po vojni slovenščina spet priznana kot eden državnih jezikov, a spet podrejena srbohrvaščini (vojna, navodila za tehnične izdelke, nekaj časa tudi TV dnevnik), v 80.letih ideja o »skupnih učnih programskih

jedrih«(poenotenje skupnega učnega jezika na državnem nivoju) → Slovenci se spet zavejo pomena lastnega jezika in kulture in se uprejo

- V Republiki Sloveniji je slov.jezik pravno urejen, po ustavi državni in uradni jezik